

ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'.

1875.

ΔΟΓΟΣ

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ὑπὸ τοῦ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

Γ. ΕΜ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Πατριάρχης Ἱερουσολύμων

ΤΗΝ 4 ΜΑΪΟΥ 1875.

CAUTION
THESE
PAGES
CONTAIN
THE
ORIGINAL
MANUSCRIPT
OF
THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
BY
JOHN
B. HENRY

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ

Π. ΕΜ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΜΨΥΧΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ
ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ

ΤΗΣ Γ'. ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ

τὴν 4 Μαΐου 1875.

Τρίτον ἤδη συνερχόμεθα εἰς τὴν ἐθνικὴν ταύτην πανήγυριν, εἰς ἣν μᾶς συγκαλεῖ μία ἰδέα, ἓν ὄνομα· καὶ ἰδέα μὲν εἶναι ὅτι νέα Ὀλύμπια ἄγονται ἐν Ἀθήναις, ὄνομα δὲ ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας.

Ἡ ἰδέα περὶ ἀνανεώσεως τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπίων, εἶναι ἰδέα ἀρχικὴ τοῦ Εὐαγγέλη· ἡ περιεκτικότης ὅμως αὐτῆς καὶ ἡ συναρμολογία πρὸς τὰς ἐκθέσεις τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀντίκει εἰς διαπραγματέυσιν, ἣν ἔσχεν ὁ ἰδρυτὴς μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν ὅποیان διηύθυνεν ὁ κ. Ῥαγκαβῆς, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τυγχάνων τότε τὴν συναρμολογίαν ταύτην προστηκόντως κατανοήσας, υἱοθέτησας καὶ ἐξωοποίησεν ὁ μέγας τῆς νέας Ἑλλάδος πολίτης ζῶν, διὰ τῆς διαθήκης του δὲ ἀποθήσκων.

Σωτῆρες καὶ μεγάλοι τῆς πατρίδος εὐεργέται εἶναι οἱ ἑνδοξοὶ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν ἐλευθεριῶν πρόμαχοι, εἶναι δὲ τοιοῦτοι καὶ οἱ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰς σωματικὰς αὐτῶν δυνάμεις ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἔθνους καταναλίσκοντες· οὐχ ἥττον δὲ, σωτῆρες καὶ μεγάλοι αὐτῆς εὐεργέται εἶναι ἐπίσης, καὶ οἱ τὴν κολοσσαίαν αὐτῶν παρουσίαν ἀφιερώνοντες ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς εὐημερίας.

Ἡ κληροδοσία τοῦ αἰοδίου Εὐαγγέλη δὲν εἶναι οὔτε ἡ μόνη, οὔτε ἡ πρώτη πρὸς τὸ ἔθνος, εἶναι ὅμως ἡ μείζων κατ' ὄγκον καὶ ἡ πασῶν ὑπερέχουσα ὡς πρὸς τὸν προτεθέντα σκοπόν, διότι, καὶ πρὸ τῆς διαθήκης καὶ δι' αὐτῆς, ἐθεμελιώθη ὁ μέγας μοχλὸς τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν ἀναμορφώσεως καὶ τοῦ πραγματικοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους, ἐτέθησαν δηλαδὴ εἰς κίνησιν, διὰ τῶν ἰδρυθέντων νέων Ὀλυμπίων, ἅπαντα τὰ ἡθικά καὶ ὑλικά ἐλατήρια τοῦ ἔθνους, διὰ τῆς ἐξ ἀμίλλης προαγωγῆς τῶν ἔργων τῆς διανοίας καὶ τῶν ὑλικῶν δυνάμεων λαοῦ νοήμονος, φιλοπόνου, ὀλιγαρχοῦς, φιλοτίμου.

Ὁ αἰοδὸμος Βασιλεὺς Ὅθων καὶ ἡ Βασίλισσα Ἀμαλία, φιλοστόργως ἀποδεξάμενοι τὴν πρότασιν τοῦ ἡμετέρου Εὐαγγέλη, ἐνίσχυσαν τὴν κυβερνήσιν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ μετ' ἀγαλλιόσεως ἐνεκαίνισαν τὴν κατὰ τὸ 1859 πρώτην Ὀλυμπιακὴν πανήγυριν, τιμῶν διακεκριμένων ἀποδοθεισῶν τῇ ἰδρυτῇ ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος, διὰ τοῦ νόμου τοῦ τῆς 30 Νοεμβρίου 1869, ἀνωμολόγησε τὴν χάριν καὶ ἀνεκέρυξε μέγαν εὐεργέτην αὐτοῦ τὸν Εὐαγγέλην, οὗ τὸ ὄνομα εὐλογητὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τῶν αἰώνων λοιπὸν ἡ ἀνακύκλις μαρτυρεῖ, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ γῇ, καὶ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν αὐτῆς, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ καὶ ἰδοὺ, μετὰ παρέλευσιν δεκατεσσάρων αἰώνων, Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἀγονταὶ αὖθις, οἱ φερώνυμοι ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς ἐπαύσαντο ἀγόμενοι ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου αἰῶνος, παυσάντων πολὺ πρότερον τῶν ἑαρος κατ' ἔτος ἀγομένων ἐν Ἀθήναις, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τύπου ἐφ' οὗ ἰστάμεθα νῦν, περὶ τὸν μέγαν ναὸν Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, καὶ εἰς τὸ ἀπέναντι ἡμῶν Παναθηναϊκὸν Στάδιον.

Εἰς τὴν Ἑθνικὴν ταύτην ἐορτὴν, εἰς τοὺς νέους τούτους ἀγῶνας, οὐδὲν ἄλλο ὄνομα σεμνότερον καὶ ἱερώτερον ἤρμοξε νὰ δοθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, παρὰ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ὑπὸ τὸ ὁποῖον οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐσεμνύνοντο, ἀγωνοθετοῦντες καὶ ἀγωνιζόμενοι σωματικῶς τε καὶ διανοητικῶς, ὑπὲρ κλάδου ἐλκίας, ὑπὸ τὰ ὅμματα τῶν πανελλήνων συνεργομένων ἐκ τῶν περάτων ὅλου τοῦ τότε πεπολιτισμένου κόσμου, ἀπὸ Μασσαλίας μέχρι Τραπεζοῦντος, παρὰ τὰ ῥεῖθρα τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τοῦ Κλαδέου, ἐν τῇ Πισσατίδι τῆς Ἠλίδος.

Μετὰ τὴν ἐθνικὴν πανήγυριν τῆς 25 Μαρτίου, ἀνχιμνήσκουσιν ἡμῖν τοὺς ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους ἀγῶνας, ἰδοὺ ἀνταξία ἐκείνης πανελλήνης ἐτέρα ἐθνικὴ πανήγυρις, ἐπιδεικνύουσα ἐκάστοτε ἐτέρου διηνεκούς ἀγῶνας

τὰ ἔργα, ἤτοι τὰ ἔργα τῆς ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης· ἐλευθερίαν δὲ καὶ εἰρήνην νεκράν, ἀνευ τῆς ἐργασίας, δὲν τὴν ἐννοοῦμεν· ἡ τοιαύτη ἐλευθερία καὶ εἰρήνη, ἤθελεν εἶσθαι ἡ τρανωτέρα ἀρνησις τῶν καρπῶν τῆς διὰ τούτων αἱμάτων καὶ θυσιῶν ἀποκτηθείσης πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ὅπως ἐκτιμήσωμεν λοιπὸν τοὺς τοιούτους τῆς καθ' ἡμᾶς πανηγύρεως ἀγῶνας, ἀνάγκη νὰ διαλάβωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἀρχαίων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων.

Ἐκάστη τῶν ἀρχαίων πόλεων εἶχεν ἰδίαν ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις, καθ' ἃς ὁ λαὸς ἀφιερύτο εἰς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν, εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, καὶ εἰς ἄλλας πρὸς διάχυσιν τοῦ πνεύματος διασκεδάσεις· ἦσαν ὅμως καθιερωμέναι καὶ πανελλήνιοι τοιαῦται ἐορταὶ καὶ πανηγύρεις, ἐν αἷς, ἐκτὸς τῶν τῆς λατρείας, τῶν ἀθλητικῶν καὶ διανοητικῶν ἀγώνων καὶ τῶν ἄλλων διασκεδάσεων, διηκολύνετο καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν περὶ τὰ πράγματα ἰδεῶν διὰ τῆς ἐπικοινωνίας. Τὰ Ὀλύμπια, τὰ Πύθια, τὰ Ἴσθμια, τὰ Νέμεα, ἦσαν πανηγύρεις καὶ ἀγῶνες γενικοὶ ῥώμης καὶ διανοίας συγχρόνως· εἰς τὸ στάδιον τῶν ἀγώνων τούτων, στάδιον ἰδεῶν εἰρηνικῶν καὶ συμφιλώσεως ὅλων τῶν πολιτικῶς τότε διεσπῶτων Ἑλλήνων, ἠγωνίζοντο ἡγεμόνες, καθήκοντο καὶ διακεκριμένοι ἄνδρες ἐκάστης ἐποχῆς, ἔξοχοι ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, ἐκεῖνοι μὲν σωματικῶς, ἡ διὰ τῶν ἵππων αὐτῶν καὶ τῶν ἀρμάτων, οὗτοι δὲ, ἀπαγγέλλοντες τὰς ἐαυτῶν ποιήσεις καὶ συγγραφάς, καὶ οἱ πλείους πρὸς ἐμπορείαν· λιθοξοῖκὰ καὶ ἄλλα τεχνῶν ἔργα ἐξετίθεντο καὶ κατὰ τὴν τῶν Πυθίων καὶ τῶν Ἰσθμίων πανήγυριν.

Ἐκεῖ εἰς τὰ Ὀλύμπια, τὴν ἐπισημοτέραν τῶν πανελληνίων τούτων πανηγύρεων, ἡ Κυνίσκη, θυγάτηρ τοῦ Ἀρχιδάμου καὶ ἀδελφὴ τοῦ Ἀγησιλάου, ἔπεμπε πρὸς διαγωνισμὸν τὸ ἄρμα αὐτῆς· ἐκεῖ ὁ Ἀλκιβιάδης, τετρακίς νικήσας ἄρμαθλασίᾳ, ἔπτα ἐν μιᾷ πανηγύρει ἀπέστειλε πρὸς διαγωνισμὸν πολυτελέστατα ἄρματα· ἐκεῖ καὶ ὁ Ἱέρων τῶν Συρακουσῶν τὰ ἐαυτοῦ ἔπεμπε, ἀποκλεισθέντα ὅμως τοῦ διαγωνισμοῦ διὰ τῆς ὑπερσχυοῦς πολιτικῆς τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι δὲν μεθεῖξε τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου· ἐκεῖ αἱ πόλεις, ἰδίᾳ ἐκάστη, παρίσταντο ὑπὸ τῶν ἀποστελλομένων θεωρῶν, μεγαλοπρεπῆς λαμβάνουσαι μέρος εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰς ἐορτάς, καὶ διαφιλονεικοῦσαι μάλιστα αἱ μείζονες αὐτῶν, ποία νὰ ἔχῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν θεωρίαν· ἐκεῖ εἰς τὴν πολυανθρωποτέραν τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρεων, ἐδημοσιεύοντο ἀναγνωσκόμεναι, ἐλλείψει τύπου, αἱ

συγγραφαί τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Ἰππίου καὶ λοιπῶν· ἐκεῖ ἐξετέθη οὕτω καὶ ὁ πίναξ τοῦ Κέβητος, τὸ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας ἀνεκτίμητον ἐγκόλπιον τῶν νέων, οἵτινες εἶναι ὁ μόνος ἡσασαυρὸς πάσης κοινωνίας καὶ πάσης πολιτείας.

Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἦνουν κατὰ τὴν διάρκειάν των ὅλους τοὺς Ἕλληνας, τοὺς ἰδίᾳ καὶ κατὰ πόλεις δισκουμένους, εἰς μίαν φυλὴν ἔτασσον αὐτοὺς ὑπὸ τὸ κράτος κοινῶν νόμων· ἀναγκὴ τέλεια, ὡς παρὰ Θεοῦ προσταχθεῖσα, ἔπρεπε νὰ τηρηθῇ ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ κήρυκες, τὰς πόλεις περιερχόμενοι, ἀνήγγελλον τῶν ἐορτῶν τὴν ἐνάρξιν, καὶ πᾶσα ἡ χώρα καὶ ὁ περὶ θαλὸς, ὅθα ἐτελοῦντο, ἐλογίζοντο ὡς τεμένη ἱερὰ, ὑπὸ τῆς κοινῆς εὐλαβείας καὶ συμπνοίας προστατευόμενα· ἡ ἐξέγερσις τῆς φιλοτιμίας καὶ τῆς ἀμίλλης, ἐλαττηρίων ἰσχυροτάτων πρὸς παραγωγὴν καὶ τέλει μεγάλων σκοπῶν καὶ μεγάλων ἔργων, ἦτον ὁ σκοπὸς τῶν ἀγῶνων ἐκείνων· διὰ τοῦτο ὑπερφανέστατος ἀπήρχετο τοῦ σταδίου ὁ τὸν κλάδον τῆς ἐλαίας φέρων Ὀλυμπιονίκης, δόξαν δὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην περιεποιεῖ ἑαυτῷ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ πόλει τὸ γέρας τῶν ἐθνικῶν ἀγῶνων· κλάδος δάφνης ἦτο τὸ γέρας τῶν νικητῶν ἐν τοῖς Πυθίοις, κλάδος πύργου ἐν Ἰσθμίοις, καὶ τὸ βότανον τοῦ λέοντος, ἦτοι τὸ σέλινον, εἰς τὰ Νέμεα.

Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ ἐνεπνεύσθη καὶ ὁ αἰδιμὸς μέγας ἀγωνοθέτης Ζάππας, ὁ τὰ Ὀλύμπια ταῦτα ιδρύσας, καὶ διὰ τοῦτο, κατ' ἐξαιρέσιν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην συνήθων ἐκθέσεων, συνήνωσε τὴν Ἑλληνικὴν μὲ τοὺς σωματικούς ἀγῶνας. — Τοιοῦτους ἀγῶνας ἀθλητικούς, κατὰ μίμησιν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος Ὀλυμπίων, ιδρύσατο καὶ τελεῖ κατὰ τετραετίαν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ πόλις Ὁσνῶκ, χαιρέτισσα πρώτη αὐθορμήτως τὴν πρώτην ἡμῶν κατὰ τὸ 1859 Ὀλυμπιακὴν πανήγυριν.

Ἄλλ' ὁ σημερινὸς κόσμος κατὰ τοῦτο κυρίως διαφέρει τοῦ ἀρχαίου, ὅτι ἡ διανοητικὴ αὐτοῦ ἐργασία σκοπὸν αὐτοῦ προτίθεται τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρὸς τὴν χάριν τῆς κοινῆς εὐημερίας, καὶ τάσσει διὰ τοῦτο αὐτὴν πρώτην, ἐν ᾧ οἱ ἀρχαῖοι πρώτην εἶχον τὴν σωματικὴν καὶ τὴν τοῦ νοῦ θεωρητικὴν, παρακολουθούσης τῆς βιομηχανικῆς καὶ τῆς ἐμπορείας, συναλλασσομένων, ὡς εἶπον, τῶν συνεχομένων εἰς τὰ Ὀλύμπια καὶ τὰς ἄλλας πανηγύρεις. Τὸν τελικὸν τοῦτον σκοπὸν, ἐκτός τῆς θεωρητικῆς προαγωγῆς τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ὑπηρετοῦσι νῦν αἱ φυσικομαθητικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς κα-

ταμερισμὸς τῆς ἐργασίας, τελειοποιουμένων οὕτω τῶν τεχνῶν καὶ καταπληκτικῶς πολλαπλασιαζομένης τῆς παραγωγῆς.

Αἱ περιοδικαὶ βιομηχανικαὶ ἐκθέσεις, εἴτε παγκόσμιοι εἶναι, εἴτε μερικαὶ, χρησιμεύουσι νῦν, αἱ μὲν πρῶται πρὸς καταμέτρησιν τῆς περὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς διαφόρους βιομηχανίας ὅλου τοῦ κόσμου ἀμίλλης καὶ προόδου, ἀπολύτως μὲν ἐκάστου ἐθνους, σχετικῶς δὲ πρὸς τὰς τῶν ἄλλων· αἱ δὲ δεύτεραι, πρὸς καταμέτρησιν τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῶν τεχνῶν, τῶν ἐντὸς περιωρισμένης περιφερείας ἐξισκουμένων. Ἡ ἡμετέρα λοιπὸν πανήγυρις καὶ ἐκθεσις εἶναι ἐθνικὴ, καὶ αὐτὸς ὁ τίτλος τῇ ἐδόθη, διότι περιορίζεται εἰς τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας καὶ ἐργασίας· κατ' αὐτὴν, μόνον περὶ ἡμῶν αὐτῶν ὀφείλομεν νὰ κρίνωμεν. Καὶ τῷ ὄντι, εἰς τὰ ἡμέτερα Ὀλύμπια τῆς τρίτης ταύτης περιόδου, πρόκειται νὰ ἀνακαλύψωμεν ποῖον διάστημα προόδου διήλυσεν ὁ ἡμέτερον ἔθνος ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος κατὰ τὸ 1859 μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ 1870, καὶ κατόπιν ἀπὸ τῆς δευτέρας μέχρι τῆς παρούσης.

Αἱ ἐθνικαὶ, ἡ μερικαὶ ἐκθέσεις παριστῶσι τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἐν ἐκάστῳ λαῷ ὑπαρχόντων, ἀποτελοῦσι δὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου ἔθνους, διότι τὰ ἐκτιθέμενα πράγματα δὲν εἶναι ἄλλο τι, ἢ τὰ παραγωγικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ποσορισμένα πρὸς ἐκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του καὶ πρὸς ἐκτέλεισιν τῶν συναλλαγῶν του, ἦτοι τοῦ ἐν γένει ἐμπορίου του. Ὁ βαθμὸς ἀρα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, μολοντί οὐτε αὐτοῦ, οὔτε ἄλλου προηγουμένου τινὸς πολιτισμοῦ ἐδόθη ποτὲ ὁ ἀληθὴς ὁρισμὸς, διότι ἡ ἐπιδιωκόμενη πάντοτε εὐπορία καὶ ὁ πλοῦτος συνεπάγονται τῶν αἰσθητηρίων καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου τὴν υπερβολικὴν θεραπείαν, αὕτη δὲ, ἀμβλύνουσα τὸ κράτος τοῦ νοῦς, γεννᾷ καθ' ἐκάστην νέας ἐπιθυμίας ἢ ἐκανοποιήσεις τῶν ἐπιθυμιῶν τούτων, καὶ ἤθη καὶ ἔθιμα μεταβάλλουσα, ἀγεί εἰς τὴν χίμαιραν τοῦ λεγομένου κοσμοπολιτισμοῦ. Ὁ βαθμὸς λοιπὸν, λέγω, τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, τοιοῦτου ὄντος καὶ αὐτὴν τὴν πορείαν διατρέχοντος, καταμετρεῖται κυρίως ἐκ τῆς δημιουργουμένης παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προκυπτούσων συναλλαγῶν διὰ τῆς καταναλώσεως.

Ἐν τῇ προκειμένη ἐθνικῇ ἐκθεσὶ ἀναγνωρίζει ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων, ὅτι δὲν ὑποβάλλει ὑπὸ τὰς ὀφεις τοῦ καινοῦ, καὶ μάλιστα τῶν ἐπισκεψαμένων τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐκθέσεις, ἔργα μεγάλα, ἢ πολλὰ, ἢ ὅπως τέλεια, ἢ ὅλα τὰ ἐν τῷ τύπῳ παραγόμενα, ὑποβάλλει ὅμως τοιαῦτα, ὑποῖα ὁ βραχὺς καὶ

πολυτάραχος πολιτικός ἡμῶν βίος καὶ ὁ τῆς ἐλευθέρως ἐργασίας, ἥτο δυνατόν νὰ παραγάγῃ καὶ αἱ ἀριστεραὶ ἐπιτροπαὶ νὰ ἀποστείλωσιν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν πρὸς τοῦτο δὲ νομίζει δικαίον ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐπιείκειαν τῶν κριτῶν ἡμῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ γνωρίζει, ὅτι ὑπολαμβάνουσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τέχνηι τινὲς ἐκ παραδόσεως, ὧν τὰ ἔργα εἰσέτι δὲν ἐγένοντο κοινῶς γνωστά. — Ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ δραστηριὰ φιλοπονία, προσόντα ἀδιαφιλονεικῆτα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δὲν ἀρκοῦσι μόνον ἀνεῦ τῆς συμμαχίας τοῦ χρόνου. Ἐν τοσοῦτῳ, διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐπαναλαμβάνοντων ἐκθέσεων καὶ ἄλλων διαγωνισμῶν, συνεχῶς ἐξεταζόμενα τὰ ἔργα τῆς παραγωγῆς καὶ τὰ διανοητικὰ, προκαλοῦσιν ἐκαστοτε τὰς περὶ αὐτῶν συζητήσεις καὶ τὴν δι' αὐτῶν βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, τὴν τελειοποίησιν δὲ ὡσαύτως καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν προϊόντων αὐτῆς, ἥτοι τὴν εὐπορίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν πλοῦτον.

Εἰς τὸν καὶν λοιπὸν τοῦτον τῆς Ἑργάνης Ἀθηνᾶς, ἐν ᾗ κεῖνται τὰ προϊόντα καὶ ἔργα τῆς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰρήνης ἀναπτυσσομένης ἐργασίας τοῦ ἔθνους, δὲν χωροῦσιν ἄλλα ἰδέαι καὶ σκέψεις, εἰμὴ ἰδέαι καὶ σκέψεις εἰρηνικαί, ἀφορώσαι εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνάπλασιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ταύτης πανηγύρεως εἶναι κεκηρυγμένη ἀνάγκη ἡ πολιτικῶν ἐρίδων καὶ ἀντιζηλιῶν, καὶ ὁ περιβόλος αὐτῆς προστατεύεται ὑπὸ τῆς πρὸς τὴν ἐθνικὴν πρόδον κοινῆς εὐλαβείας καὶ ἀγάπης. Μὴ ταραττῇ ἡμᾶς ἡ ἀντίθεσις, ἣν παριστᾷ ψηλαφητὴν ἡ σύγκρισις τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει εἰρηνικῶν ἔργων, πρὸς τὴν ἐκτὸς τοῦ περιβάλλου αὐτῆς πολιτικὴν ἀνωμαλίαν. Τὸ ἔθνος ἐργάζεται, τὸ ἔθνος δημιουργεῖ, καὶ ὁσημέραι αὐξάνει ἡ τάσις αὐτοῦ καὶ ἡ φιλοτιμία πρὸς τὴν ἐργασίαν, πρὸς τὴν δημιουργίαν· τοῦτο εἶναι δύναμις ἰσχυρά, ἥτις θὰ κατισχύσῃ βεβαίως πάντων τῶν ἀτόπων ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐμερείας· εἰς τὴν δύναμιν ταύτην, πολυτρόπως ὑποβοηθουμένην ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς προσπάθειας τῶν πολλῶν, ὅλοι θὰ ὑποταχθῶμεν ἐκ τε συμφέροντος καὶ ἐξ ἀνάγκης.

Ἐρεθίσθη, ὅτι εἰς τὰς ἀρχαίας ἐθνικὰς πανηγύρεις παρίστατο ἀγωνισταὶ ἄνδρες θαυόπλουτοι, ἡ κοινωνικῶς ἐξέχοντες δι' ἄλλα αὐτῶν πλεονεκτήματα, καὶ προσέτι μουσικοὶ ἐπιτήδευοι, ποιηταὶ δὲ καὶ λογογράφοι ἐνδοξοὶ· εἰς δὲ τὰς νεωτέρας τοιαύτας πανηγύρεις, δοκιμῶνται παραγωγοὶ φυσικῶν ἢ τεχνικῶν προϊόντων, ἡγεμόνες δὲ καὶ ἡγεμονόπαιδες, ἐκθέτοντες τετὰ τελειότερα

τῶν ἐκυτῶν προϊόντων, τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ διάμφισθητοῦντες τὸ βραβεῖον εἰς τοὺς ἀντιπάλους των. Καὶ τῷ ὄντι, τί ἄλλο ἦτον ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος ἐν ταῖς πρώταις παγκοσμίαις ἐκθέσεσι τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων, ἢ ὁ Ἰσθμιοῦντικος Κλεισθένης, τύραννος τῆς Συκίωνος καὶ πρόγονος τοῦ Περικλέους!

Πρὸ εἰκοσι τριῶν ἐτῶν ἐνεκαινίσθη ἡ πρώτη παγκόσμιος ἐκθέσις ἐν Λονδίῳ· ἡ Ἑλλὰς τότε, μόλις εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀναπτύσσεται γεωργικῶς, οὐδεμίαν δὲ βιομηχανία ἀξία λόγου εἶχεν εἰσέτι ἐγκατασταθῇ ἐν αὐτῇ· περισυνήγαγε μολοντοῦτο πᾶν ὅτι ἡ μονότονος γεωργία τῆς, ἡ πατροπαράδοτος οἰκιακὴ βιομηχανία τῆς καὶ ἡ ὥραία φύσις τῆς ἠδύναντο νὰ προσφέρωσι, καὶ, ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ «Θαρσεῖν γὰρ, τάχ' αὖριον ἔσσετ' ἄμυνον» μετὰ θάρρους προσῆλθεν εἰς τὸν μέγιστον ἐκείνον ἀγῶνα, εἰς ὃν ἐμελλον κατὰ πρῶτον τότε, νὰ δικασθῶσιν ἡ ἐργασία καὶ τὰ φυσικὰ πλοῦτα τῶν μᾶλλον βιομηχανίων καὶ πεφωτισμένων λαῶν τῆς οἰκουμένης καὶ ὅμως, εὐπρόσπορος ἀπῆλθεν ἐκείθεν, ἀποκομίζουσα βραβεῖα ἀντάξια τῆς ἐν σπαργάνῳς ἐπὶ οὐσῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς αὐτῆς παραγωγῆς καὶ τέχνης.

Ἐκ τούτου ἐνθαρρυνθεῖσα, παρέστη προθυμότερα ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν μετὰ τρία ἔτη κατὰ τὸ 1855 πρώτην παγκόσμιον ἐν Παρισίῳ ἐκθέσιν, δι' ἔργων πλειοτέρων, πλείοτε τῶν ἐν Λονδίῳ λαβοῦσα βραβεῖα.

Ἐπῆλθε, μετ' ὀλίγον, τοῦ αἰοδίου ἰδρυτοῦ τῶν ἡμετέρων Ὀλυμπίων ἡ εὐεργετικὴ πρὸς τὸ ἔθνος ἀπόφασις, καὶ εἰς τὴν πρώτην κατὰ τὸ 1859 πανήγυριν αὐτῶν εἶδομεν ἔργα φιλοτιμοῦ φιλοπονίας, ἐν οἷς, καθόσον ἀφορᾷ τὴν γεωργίαν, πρωτεύοντα ἦσαν τὰ προϊόντα καὶ τὰ κτήνη τῆς Βασιλικῆς ἐπαύλειος. Ἐκεντήθη ἐπὶ μᾶλλον ἐκ τούτου ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία, καὶ θαρραλεώτεροι καὶ προδευτικώτεροι παρέστημεν αὐθις εἰς τὰς δευτέρας ἐν Λονδίῳ καὶ Παρισίῳ παγκοσμίους ἐκθέσεις τῶν 1862 καὶ 1867, ἔτι δὲ πλουσιώτεροι εἰς τὰ κατὰ τὸ 1870 ἡμέτερα Ὀλύμπια, καὶ τελευταῖον εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ τὸ 1873 παγκόσμιον.

Ἡ Ἑλλὰς λοιπὸν δὲν ἀπελείσθη ἐξ οὐδεμιᾶς τῶν παγκοσμίων ἐκθέσεων· ἐν διαστήματι δὲ εἰκοσι τριῶν ἐτῶν παρέστη εἰς πάντα παγκοσμίους ἐκθέσεις καὶ εἰς τρεῖς αὐτῆς ἐθνικὰς μετὰ τῆς παρούσης. Τὸ φαινόμενον τοῦτο οὐχὶ μόνον τοὺς ἀπέλπιδας παρηγορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐέλπιδας ἐνισχύει εἰς τὸ στά-

διον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς προόδου. Αἱ κρίσεις τῶν ἡμετέρων Ἑλλανοδικῶν θέλουσι μᾶς ἀποκαλύψει ἤδη τὴν γενομένην πρόδον εἰς τὴν φιλοπονίαν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ περὶ τὸ ἐργάζεσθαι.

Αἱ κρίσεις τῶν ἀρχαίων ἑλλανοδικῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀναδεικνυομένων μὴν ἄς τινες πρὸ τῆς πανηγύρεως διὰ κλήρου καὶ διὰ τοῦτο προδιδασκομένων, οὕτως εἰπεῖν, τὰ δικονομικά τῆς κρίσεως, αἱ κρίσεις, λέγω, αὐταὶ ὑπέκειντο εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου τῶν Ἡλείων, σπανιώτατα ὅμως λαμβάνουσιν χώραν καὶ μολοντοῦτο καὶ τὴν σπανίαν ταύτην περὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν κριτῶν ἀμφισβολίαν θέλοντες νὰ ἀφαιρέσωσιν οἱ Ἡεῖοι, κατέφυγον εἰς τοὺς σοφούς τῆς Αἰγύπτου συμβουλευσάντας, ὅτι τότε θέλουν εἶσθαι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἑλλανοδικῶν αὐτῶν ἀληθῶς δίκαιαι, ὅταν παύσωσιν οἱ Ἡεῖοι νὰ διαγωνίζονται τοῦτο καὶ ἐγένετο, ἀπολαμβάνοντες ἕκτοτε τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου τῆς ἀκρας τῶν πανελλήνων ἐμπιστοσύνης καὶ ὑπολήψεως.

Τῶν δὲ νεωτέρων ἀγώνων, ἥτοι τῶν ἐκθέσεων οἱ κριταί, ὡς καὶ οἱ ἡμέτεροι ἑλλανοδίκαι, διὰ τὴν εἰδικότητά των ἐκλεγόμενοι, καὶ οὐχὶ διὰ κλήρου, δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἐκθέται ἀπαγγέλλουσι δὲ τὰς ἐτυμηγορίας των, ὑποκειμένας εἰς ἀναψηλάφησιν· δὲν ἀμφισβάλloμεν ἐπομένως, ὅτι αἱ πεφωτισμένοι αὐτῶν κρίσεις θέλουσι γίνεσθαι μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ δικαιοσύνης ὡς πρὸς τὰ ἐκθέματα, ὅσων ἔνεστι δὲ λεπτομερέστεραι καὶ ἀναλυτικώτεραι καὶ συγκριτικαὶ πρὸς τὰς τῶν παρελθουσῶν δύο Ὀλυμπιάδων, καὶ προσέτι ἐνδεικτικαὶ τῶν ἡμετέρων ἐλλείψεων. Ἐργασία τοιαύτη τῶν κυρίων ἑλλανοδικῶν θέλει θεβαίως χύσει φῶς λαμπρὸν ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν προόδου, ἀποδείξουσα πολυτιμὸς.

Ὅτι τὸ ἔθνος ἐργάζεται δραστηρίως, πολλοὶ ὑπάρχουσιν αἱ ἀποδείξεις· ἐν ἀφαιρούμενοι πρὸς στιγμήν τὸν νοῦν ἡμῶν ἀπὸ τὰ ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος τούτου, περιστρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ ἐντὸς αὐτοῦ ἐκτεθειμένα, καὶ φιλοσοφοῦντες ἐξετάσωμεν αὐτὰ, διορθώμεν θεβαίως ἐν αὐτοῖς τὸ ἔθνος ὀλοκλήρον ἐν ἐνεργείᾳ ἀμίλλῃ καὶ προόδου ἐνασχολούμενον. Ὅποια δὲ τινὰ εἰσὶ τὰ ἐκθέματα ταῦτα; Ἰδοὺ ἐν τῇ πτέρυγι ἐκείνῃ, τῇ πρὸς ἄρκτον, αἱ πρῶται φυσικαὶ ὕλαι, ἥτοι τὰ παντοῖα ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα, ἐξ ὧν ἐρῆθαι ὁ τύπος, πηγὴ ἀκένωτος πλούτου, ἐν φρονίμως καὶ ἐπιστημονικῶς μεταλλευθῇ εὐθὺς μετὰ τὴν πρῶτην ταύτην συναγωγὴν, κείται πρὸς ἡμᾶς ἐγγυτέρα ἢ δευτέρα,

τῆς γεωργίας ἐν γένει, καὶ τῆς ζωτικῆς γεωργίας ἥτοι τῆς κτηνοτροφίας, ἑτέρα καὶ αὕτη πηγὴ πλούτου ἀκένωτος· ἐκ τῶν προϊόντων τῶν δύο τούτων συναγωγῶν, ἀρχομένη ἡ μεταποίησις διὰ τῆς χημείας καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, δημιουργεῖ τὰ κυρίως φαρμακευτικά τῆς τρίτης συναγωγῆς, τὰ ἐδώματα τῆς τετάρτης, τὰ πρὸς ἔνδυσιν καὶ λοιπὰ τῆς πέμπτης, ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁποίας ἱστάμεθα, καὶ ἐφεξῆς πάντα τὰ τῆς βιομηχανίας ἐπὶ τῶν τεχνῶν ἔργα τῶν ἄλλων συναγωγῶν, μέχρι τῶν ἔργων τῆς καλλιτεχνίας, κειμένων εἰς τὸ ἄκρον τῆς μεσημβρινῆς πτέρυγος, πάντα ταῦτα ἱκανοποιούντα τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, φυσικὰς τε καὶ ἠθικὰς. Τοιαύτη τις εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις τῆς ἐκθέσεως, διηρημένης εἰς δεκάτεις συναγωγὰς καὶ 96 κλάσεις· ἰδικὰ τμήματα προστέθησαν εἰς τοποθέτησιν τῶν μηχανῶν καὶ τῶν ζώων ἐν τῇ συνεχομένῃ περιόδῳ. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις τῆς ἐκθέσεως ὑπὸ τῶν κυρίων ἑλλανοδικῶν, αἱ κρίσεις τούτων καὶ τὰ συμπέρασμα, θέλουσιν ὀδηγήσει καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν κυβερνήσιν του, πῶς πρέπει νὰ διοργανωθῇ ἡ ἐθνικὴ ἐργασία, καὶ τί ἀπολείπεται νὰ γείνη πρὸς ἀπόκτησιν μεγαλύτερας ἱκανότητος πρὸς παραγωγὴν πλουσιωτέρων καὶ τελειωτέρων.

Τοὺς νέους ὠνόμασα πρὸ μικροῦ θησαυρὸν μέγαν πάτης κοινωνίας καὶ πάσης πολιτείας, καὶ δικαίως· τὰ σχολεῖα καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια ἡμῶν, ἐν κατωρθωθῇ νὰ παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κοινωνίαν κατόχους πρὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων στοιχείων γνώσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν παντοίων ἄλλων πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον χρησίμων, τότε, καὶ μόνον τότε, αἱ ὀργῶσαι αὐτῶν διανοητικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις, εἰς μεθοδικὴν ἐργασίαν ὑποβαλλόμεναι, θέλουσι σχηματίσει πρόδον γεωμετρικὴν ἀποκτήσεως νέων γνώσεων πρακτικῶν καὶ πλούτου ὕλικου, ἀγούσαν εἰς τὴν εὐπορίαν.

Ταπεινὸς πως φαίνεται ἴσως ὁ περὶ τῆς ὕλης λόγος, ἀλλ' ὕλη ἐσμὲν, καὶ ἐν αὐτῇ, ὕγιως ἐχούσῃ, ἐδρεῖται ὁ πᾶς πρᾶξις ἡμῶν διευθύνων νοῦς, ἐκ δὲ τῶν πράξεων ἡμῶν πρῶται ὑφίστανται αἱ περὶ τοῦ βίου λοιπὸν ὅσῃ διὰ νὰ ζῶμεν καλῶς, τοῦτο πάντες φροντίζομεν πρῶτον, ἀφίνοτες τοὺς κυνικοὺς εἰτέρω γε τύφῳ· νὰ σκέπτονται ἄλλως· ἀλλ' αὐτὸ τὸ καλῶς ζῆν πρέπει ἄρα γε νὰ ᾔναι ἡ τελεία ὑποχώρησις ἡμῶν πρὸς τὴν ἀπρονοήσιαν, μετ' ἧς ἀφίθημεν ἀσπλοὶ καὶ ὀλως ἀπαράσκεισι ἀπέναντι τῆς ἐφόδου τοῦ νέου λεγομένου πολιτισμοῦ κατὰ τῶν ἀπλῶν ἡθῶν ἡμῶν καὶ τῆς λιτότητος; ἢ τάστις αὕτη ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ

ἀναγκαιότητι πρὶν, ἢ ἡ ἀφομοίωσις ἀποτελεσθῇ πλήρης· εἰμῆθα ἐν τῷ διαπλάττεσθαι, καὶ δυνάμεθα, καὶ οὔρετομεν νὰ δημιουργήσωμεν ἴδιον τύπον ἐθνικόν, σεβόμενοι καὶ τηροῦντες τὰ πάτρια τῆς κατ' οἶκον ἀρετῆς καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει. Ἐν τῷ σκότει τῆς παρακμῆς καὶ τῆς μετ' αὐτὴν δουλείας, ἡ Ἑλλάς, ὁ Προμηθεὺς οὗτος τῶν ἐθνῶν, ἐχρησίμευσεν εἰς ἐκπολιτισμὸν πολλῶν ἐξ αὐτῶν, κατορθώσασα νὰ περιφυλῇ ἐν αὐτῇ πλεῖστα τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρις ἡμῶν περισωθέντα· τὴν πολύτιμον ταύτην κληρονομίαν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ περγαμινὴ ἡμῶν κατὰ τῶν διαμφοσθητόντων τὴν καταγωγὴν μας, ἐκ παντὸς τρόπου προσπαθοῦμεν νὰ ἀποβάλωμεν, πιθηκικῶς τὰ ξένα ἥθη καὶ ἔθιμα παρεισάγοντες. Σοφίαν ἐπιζητεῖ ὁ νέος κόσμος εἰς τὸν βίον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὰ μωρὰ τοῦ βίου τοῦ νέου κόσμου ἐπιζητοῦμεν ἡμεῖς καθελκύσθαι νὰ ἰδιοποιηθῶμεν. Ὅποια ζημία!! Ἀλλοιόμονον, ἐὰν τὰ ἔθνη, πλανώμενα εἰς τὰς περὶ κοσμοπολιτισμοῦ ἰδέας καὶ εἰς τῶν ἀλλοτρίων τὴν ἀπομίμησιν, ἀποβάλωσι τοὺς διακριτικούς αὐτῶν χαρακτήρας· ἀλλοιόμονον ἐπίσης αὐτοῖς, ἐὰν ὁ ἴδιος αὐτῶν τύπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐργάζεσθαι δὲν εἶναι θετικὸς, ἐάσιμος, μεθοδικὸς καὶ ἐναρμονίως ἐπιδιώκων πασῶν τῶν καλῶς ἐννοουμένων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν τοῦ ἔθνους ἀναγκῶν τὴν ἱκανοποίησιν· καὶ εἶναι ἄρα γε ἀναγκαῖον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τοῦ εὐαγγελίου τὸ α Μία ποίμνη, εἰς ποίμνην ἀφορᾷ εἰς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ὑπὸ σύμπαντος τοῦ κόσμου κατανόησιν, ἣν περ ὁ χριστιανισμὸς ἀνέλαβε νὰ διαδώσῃ ἀντὶ πάσης θυσίας, οὐδέποτε δὲ εἰς τὴν ἀφομοίωσιν πάντων τῶν ἐθνῶν κατὰ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν; πρὸς τί λοιπὸν ἡ ἀποβολὴ τῶν πατρῶν καὶ ἡ πιθηκικὴ ἀπομίμησις τῶν ἀλλοτρίων;

Μικρὸν ἤθελεν εἶσθαι, κύριοι, τὸ ἔργον τῶν Ὀλυμπιακῶν ἐκθέσεων, ἐὰν, δι' αὐτῶν κρινόμενων, τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτάς οικονομικὰ ζητήματα ἔμενον ὅλως ἄδικτα· καὶ μολοντοῦτο ἀρίστα μὲν τῆς ἀκανθώδους ἐξετάσεως τῆς κυβερνητικῆς, ἢ διαχειριστικῆς οικονομίας, περιοριζόμενος εἰς ὀλίγα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐργασίαν, ἥτις εἶναι ἡ πανεθνικὴ οἰκονομία.

Ἡ ἐργασία, ἰδέα καὶ ὑποχρέωσις παρὰ Θεοῦ ἐπιβληθεῖσα τῷ ἀνθρώπῳ, εἶναι καὶ ὁ μόνος παράγων, οὐχὶ μόνον τῶν ὑπὸ ἡμῶν ὀλίγων ἐκθεμάτων, ἀλλ' ὁ παράγων πάντων συλλήβδην τῶν προϊόντων καὶ ἔργων τοῦ ἔθνους· ἐργασίαν δὲ λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν ἑλλογον, τὴν πεφωτισμένην, τὴν κατὰ γνῶσιν καὶ οὐχὶ μόνον τὴν καθ' ἑξὶν ἐμπειρικὴν. Δυστυχῶς ἡ τοιαύτη ἐργασία δὲν ἀνγνωρίσθη, οὐδ' ἐξετιμῆθη, ἢ ἐνεκολ-

πώθη ἔτι ἀπὸ τὰς τάξεις ἐκείνας τῆς κοινωνίας, ἐξ ὧν ἔπρεπε νὰ δίδεται ἡ ὥθησις καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα, οὔτε ἀπὸ τὰς τάξεις ἀκόμῃ ἐκείνας, αἵτινες εἶναι ἐπιτετραμμένοι τὴν τοῦ λαοῦ διαπαιδαγώγησιν.

Αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις τοῦ ἔθνους εἶναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι, καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος καὶ τῶν γεωγραφικῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς εὐφυίας τῶν κατοίκων του· αἱ δυνάμεις αὗται πρέπει τέλος πάντων νὰ ἐξετασθῶσι, νὰ ἐκτιμηθῶσι, νὰ κανονισθῶσι, ἀπὸ τῆς διοργανώσεως τῆς ἐργασίας ἀρχῆς γινομένης.

Ἡ παντοειδὴς λοιπὴν ἐργασία ἐν Ἑλλάδι, ὅπως θαδίζῃ σύμφωνος πρὸς τὴν γεωγραφικὴν σύστασιν αὐτῆς καὶ τὸ κλίμα, πρὸς τὸν ἀραιὸν πληθυσμὸν, πρὸς τὰς ἐξαις καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἐξαστούμενα ἐπαγγέλματα, ἔχει ἀνάγκην διοργανώσεως· καὶ τῆς διοργανώσεως ταύτης πρώτη θάξις πρέπει νὰ ᾖ ἡ πεφωτισμένη τῆς γεωργίας ἀνάπτυξις, ὁ συννοικισμὸς τῶν κατοίκων τῆς καὶ ἡ ἀβύχαις ἐν γένει τοῦ πληθυσμοῦ τῆς· τούτων γενομένων, ἡ χειροτεχνικὴ καὶ ἡ ἄλλη βιομηχανία ἀφ' ἑαυτῶν ἀναπτύσσονται, ἀνευ μεγάλης τινος ὠθήσεως, ἢ θυσιῶν, διότι τρέχει αὕτη ἐκ συμφέροντος ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκονται χεῖρες πολλαὶ καὶ εὐθηναί, ἐκεῖ ὅπου αἱ πρώται ὕλαι εἶναι εὐθηναί. Πλανῶνται θεσπῶς οἱ φρονούντες, ὅτι δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ ποτὲ ἡ βιομηχανία ἐκεῖ ὅπου ἡ γεωργία, πιεζομένη καὶ στάσιμος, δὲν παράγει ἄφθονα καὶ εὐθηνὰ πρῶτον πάντων τὰ τῆς τροφῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου βίου, καὶ δεύτερον εὐθηνὰς ὡσαύτως τὰς εἰς τὴν ἄλλην βιομηχανίαν ἀναγκαίας πρώτας ὕλας.

Φωτίζομεν λοιπὸν τὴν γεωργίαν, τὴν πασῶν πρώτην καὶ κυρίαν βιομηχανίαν θεμελιώσωμεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας, χορηγήσωμεν αὐτῇ ἀσφάλειαν διὰ καταλλήλων ἄλλων νομοθετημάτων, πρὶ πάντων δὲ διὰ δραστηρίας καὶ αὐστηρῆς ἀγορευτικῆς ἀστυνομίας· πατάζομεν ὡς τάχιστα τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς καθήμενον ἐριόληπτον, ἥτοι τὸ ἐν ἰσχύει σκληρότατον φορολογίας καὶ εἰσπράξεως σύστημα· τάμνομεν αὐτῇ ὁδοὺς συγκοινωνίας εὐκόλου καὶ εὐθηνῆς· ἀπαλλάζομεν αὐτὴν τῆς τοκογλυφίας προμηθεύοντες αὐτῇ κεφάλαια εὐθηνὰ διὰ συστάσεως γεωργικῶν τραπεζῶν· θέσωμεν τέλος πάντων τάχιστα αὐτὴν μετὰ τῆς ἄλλης βιομηχανίας, τοῖς ἐμπορίοις καὶ τῶν δημοσίων ἔργων, ὑπὸ τὴν μέριμναν καὶ προστασίαν Εἰδικοῦ Ἰπουργείου, ἀνγνωρίζοντες τὴν πανθομολογουμένην τούτου

ανάγκη· παραδεχθῶμεν ὁρθότερον καὶ φιλόφρονον σύστημα οἰκονομίας περὶ τὰς δημοσίας δαπάνας, αὐξάνοντες τὰς παραγωγικὰς διοργανώσεις καὶ ἐφαρμόζωμεν κατάλληλον παιδευτικὸν σύστημα ἐπιβλέψωμεν μετ' ἰσῆς ἐπιμελείας καὶ εὐλικρινέστερα τὴν σκόπιμον χρῆσιν τῶν δημοτικῶν προϋπολογισμῶν καὶ τὴν διαχείρισιν, καὶ τότε θὰ ἴδωμεν τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ τῶν εἰρημένων ἄλλων κλάδων ἐν Ἑλλάδι, τὰ εὐθηρὰ καὶ βελτίονα προϊόντα αὐτῶν, τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς ἐν γένει ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ παραγωγῆς· ἀφθονία καὶ εὐθηνία τῶν ἐπιτηδεύων τοῦ βίου, παιδεύσεις τοῦ λαοῦ κατάλληλας, ἰδοὺ οἱ παράγοντες τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἀναπτύξεως πάσης προόδου· τότε πᾶσα ἡ ἄλλη βιομηχανία προάγεται, καὶ τὰ ἐν ταῖς Ὀλυμπιακαῖς ἐκθέσεσι προϊόντα καὶ ἔργα, διανοητικὰ τε καὶ τεχνικὰ, μόλις θὰ χωρῶσιν εἰς τὸ κατὰ πρόνοιαν λίαν φρόνιμον, ὑπὸ τοῦ αἰοῦμένου Εὐαγγέλου διαταχθέν, εὐρύχωρον μέγαρον, ἀξιοπρεπὲς δὲ ὑπὸ τοῦ ἐφαμιλλοῦ αὐτοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης· Κωνσταντίνου Ζάππα ἐγκυρόμενον ἀπέναντι ἡμῶν.

Ἡ ἱστορία οὕτε ἐφύσθη ἄχρη τοῦδε, οὕτε θὰ ψευσθῇ χάριν τῆς ἀβελητηρίας ἡμῶν. Ὁ αἰοῦμος τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτης, ὁ δημιουργὸς ἐκείνος νοῦς, ἔστω τὸ παράδειγμα ἡμῶν· τὴν γεωργίαν ἔθετο πρῶτον ἀφετηρίας σημεῖον εἰς τὴν σοφὴν παιδαγωγίαν τοῦ ἔθνους, εἰς ἣν, ὡς περιούσιος καὶ φιλοστοργώτατος πατήρ καὶ παιδαγωγός, μετ' ἀφοσιώσεως ἱερᾶς καὶ ζήλου θερμότητος ἀφιερῶθη, μόλις ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος, οὐτινος, ἡ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ δῆσις ἐξηκολούθει ἐτι. Ἀποτῆρας βόας ἔφερεν ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ Θεσσαλίας, καὶ καλλιεργίας νέων προϊόντων εἰσήγαγε, καὶ τὴν πλήρη διανομὴν τῆς ἐθνικῆς γῆς ἐμελέτα, καὶ διδασκαλίας τῆς γεωργίας προητοίμαζε, καὶ δάνειον 60 ἑκατομμυρίων ἐπεκαλεῖτο παρὰ τῶν μεγάλων δυνάμεων πρὸς σύστασιν τραπέζων καὶ σχολῶν γεωργικῶν, καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ παραγωγῆς. Ἐφρόνει δὲ, ὅτι λαὸς ἀπαιδευτὸς δὲν αἰσθάνεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἐκ θαύματος καὶ διὰ μιᾶς, τοσαῦτα ἀνήγειρε δημοτικὰ σχολεῖα, ὅσα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τοῦδε ἴσως δὲν ἀνήγέρθησαν. Ἐφρόνει δὲ προσέτι, ὅτι πεινῶν λαὸς, δὲν δύναται νὰ βαστάσῃ τῆς ἐλευθερίας τὸ βῆρος, καὶ διὰ τοῦτο, ἐκ παντὸς τρόπου, τὴν γεωργίαν κατὰ προτίμησιν ἐπιμελήθη καὶ ἐπροστάτευσεν· τοὺς πεινῶντας φιλο-

λευτέρους ἐσυμπάθει καὶ ἐτίμα, δὲν τοὺς εἶχεν ὅμως εἰς μεγάλῃν ὑπόληψιν ὡς δημιουργούς.

Ἐξέλειπεν, ὡς μὴ ὀφείλειεν, ὁ μέγας Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς, καὶ ἐκτοτε οὐδὲν γενναῖον μέτρον ἐλήφθη πρὸς ἐμφύχουσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας· ἀπεναντίας δὲ, προσκόμματα παρενεβλήθησαν πολλὰ καὶ ὀχλήσεις καὶ δυσπραγίαι εἰς τὴν γεωργίαν προσετέθησαν· φρούδοι ἀπεδείχθησαν οἱ κατ' εὐφημισμὸν προκοδοτικοὶ ὀνομασθέντες νόμοι· αὐτὴ ἡ σοφὴ πολιτικὴ νομοθεσία ἡμῶν καὶ ἡ διοικητικὴ, πολυτελεῖς λίαν δι' ἔθνος μικρὸν, ἀπλοῦν καὶ μόλις, ὡς νεοσσὸς πτερυγίζων, δυνάμενον νὰ ζητῇ, ἐν μέσῳ τῆς ἐκ τοῦ πολυετοῦς καταστρεπτικοῦ πολέμου ἐρημίας, τροφὴν καὶ τῆς ὕλικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ τὰ μέσα, ἡ πολυτελεστάτη, λέγω, αὕτη νομοθεσία, μετὴν ὅποιαν πρόωρα περιεβλήθη τὸ ἔθνος, μεγάλως συνεπώδισεν αὐτὸ εἰς τὰ ἔργα τοῦ τὰ δημιουργικὰ· τὸ δὲ νέον παιδευτικὸν σύστημα, ὅπως ἐφηρμόσθη καὶ ἐφαρμόζεται, μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔνδειαν τῆς διδασκαλίας τῶν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ἀναγκαίων μαθημάτων. Βεβαίως κἀνὲν ἄλλο ἔθνος παρὰ τὸ ἡμέτερον, ἀπέναντι φοβερῶν τοιούτων προσκομμάτων καὶ δυσθαστάκτων θαρῶν, δημοσίων τε καὶ κοινωνικῶν, ἤθελεν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐργαζόμενον γεωργικῶς, καὶ εἰς τὸ πείσμα τῶν ἀρχόντων τοῦ νὰ φυτουργῇ μεγάλας ἐκτάσεις· ὅσοι τῆς μεγάλης ταύτης ὁμηγύρεως τυγχάνουσι κατ' ἐπάγγελμα γεωργοὶ, ἡ κτηματῆται, ἐκείνοι παντὸς ἄλλου πλεόστορον αἰσθάνονται τὰς ἀπαγγελλομένας ταύτας ἀληθείας.

Πολλὰ ὀφείλομεν εἰς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα ἡμῶν, καθ' ὅσον δὲν ἐνοθεύθη ὀφείλομεν δὲ καὶ τοῦτο, τὸ ὅποιον, εἴθε ποτὲ μὴν ἀμεληθῇ! πατρώθεν καὶ μητρῶθεν ἐκληρονομήσαμεν τὰς μεγίστας τῶν ἀρετῶν τοῦ ἰδιοκτήμονος καὶ τοῦ γεωργοῦ, ἥτοι τὴν φιλοπονίαν, τὴν σκληραγωγίαν, τὴν οἰκονομίαν, καὶ τὴν φιλοκτημοσύνην· καταισχύνῃ αἰσθάνεται καὶ ὁ ἐλάχιστος διὰ τὴν ἀκτημοσύνην τοῦ, καὶ τεθλιμένος καταβαίνει τὸν τάφον ὁ μὴ δυναθεὶς νὰ ἀρίστη τὰ ὄφρανά τοῦ ὑπὸ στέγην ἰδίαν. Καὶ τί ἄλλο ἀποδεικνύουσιν αἱ ἀρεταὶ αὗται, ἢ ὅτι εἶναι ἐνστικτός καὶ βαθέως ἐρριζωμένη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλλήνος ἡ μονιμότης καὶ ἡ ἐλευθερία;

Ἐνεκα τῶν ὑφίστων τούτων ἀρετῶν τοῦ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, καὶ μάλιστα ὁ γεωργικὸς ἡμῶν πληθυσμὸς, ὑπῆρξεν αὐτόχρημα μάρτυς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πείνης· στερημένος πάσης βοήθειας

καὶ πάσης μαθήσεως, ἐξηκολούθησε τὴν πατροπαράδοτον γεωργίαν, μόνος ἢ συνεταιριζόμενος (α), καὶ εἰς αὐτὴν ἐργάζεται μέχρι σήμερον, διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων καὶ ἐργαλείων, καρτερικῶς ἀγωνιζόμενος καθ' ὅλων τῶν προηρημένων προσκομιμάτων καὶ ὁμῶς, εἰς τὰς μεθόδους αὐτάς, εἰς τὰ ἐργαλεῖα αὐτὰ τὰ ἐπὶ Ἡσίοδου, καὶ εἰς τὰς ἀκαταπονήτους δυνάμεις καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦτου τοῦ λαοῦ, ἀφείλονται αἱ τοσαῦται φυτουργίαι καὶ αἱ ἄλλαι καλλιέργειαι, ἀποφέρουσαι τὸ μέγα καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παραγωγῆς καὶ τῆς δημοσίας προσόδου.

Τὸ 1829 ἐπὶ Κυβερνήτου, ἡ Ἑλλάς εἶχε προϋπολογισμὸν ἐσόδων ὀλίγων τινῶν ἑκατομμυρίων γροσίων· σήμερον δὲ ἔχει δημοσίον προϋπολογισμὸν 43 ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ 7 ἑκατομμύρια δημοτικῶς, ἥτοι ἐν ὅλῳ πεντήκοντα ἑκατομμύρια. Ὁ ὄγκος οὗτος τῶν ἐσόδων, ὑποθέτει ἀντίστοιχον παραγωγὴν, ἥτις δεικνύει τὴν, ἐν διαστήματι ἡμισέως μόλις αἰῶνος, τεραστίαν πρόοδον τοῦ ἔθνους. Ὅποια δὲ θὰ ἦτον ἡ πρόοδος αὕτη, ἐάν ὁ γεωργὸς καὶ κτηνοτρόφος τῆς Ἑλλάδος εἶχον ὅσας ἔχει εὐκολίας καὶ βοήθειας ὁ τῆς Βυρώπης γεωργὸς ἢ τοῦλάχιστον ὅσας ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι εὐρίσκει καὶ ἔχει ἡ ἄλλη βιομηχανία!

Τείνονμεν καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς πόλεσι νὰ ἐξυμνῶμεν τὰ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καλὰ, ἀμελοῦμεν δὲ ὅλως περὶ τῆς γεωργίας, ὡς νὰ μὴν ἦναι αὕτη ἡ πασῶν πρώτη καὶ ἡ ἐπικρατούσα εἰς τὸν τόπον βιομηχανία, καὶ ὡς νὰ θέλωμεν νὰ διαψεύσωμεν αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας σοφώτατον ἀνακηρυγμένον Σωκράτην, λέγοντα τῷ Κριτοβούλῳ, τὸ τοῖς πᾶσι γνωστὸν ἐκεῖνο «Ὡς μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας, ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι πάσαι· ὅπου δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται

(α) Καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, καὶ νῦν ἔτι, ὁ μὴ ἔχων πλήρεις ζεύγους βοῶν, συνεταιρίζεται μετ' ἄλλου, ὅπως καὶ ὁ ἔχων μικρὸν ποιμένιον μετ' ἄλλου ποιμένος, χάριν τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς οἰκονομίας· κατὰ κανόνας δὲ, ἔχοντας κῆρος ἐξ ἀρχαιοτάτων, καὶ ἡ ἐργασία καὶ αἱ δαπάναι καταβάλλονται κατ' ἀναλογίαν, καὶ κατ' ἀναλογίαν ὡσαύτως διανέμονται τὰ προϊόντα διὰ τοῦ συνήθους αὐτοῖς λογιστικοῦ τῶν δακτύλων ἢ τῶν χαλῶκων, ἐν πληρεστάτῃ ἀρμονίᾳ ἀντιδίδων καὶ δικαστικῶν παρεμβάσεων ἀνεκτίμητα πλεονεκτήματα ταῦτα τῆς ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἡθῶν στηρίζομένης καλῆς πίστεως.

καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδὸν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θαλάσσαν».

Καὶ ὁ ἐξῶ κόσμος δι' οὐδὲν ἄλλο κατηγορεῖ ὑμᾶς πικρότερον νῦν, ἢ διότι, ἐν πολλοῖς ματαιοσκολοῦντες, παρημελήσαμεν ὅλως τὴν γεωργικὴν ἡμῶν βιομηχανίαν καὶ σωτηρίαν ἐναγρόλησιν.

Ἐταιρίαι καὶ σύλλογοι φιλοπαιδευτικοί, φιλανθρωπικοί καὶ πολιτικοί, ἐκ τοῦ προχείρου καὶ μετὰ φιλοτίμου δραστηριότητος συνιστῶνται καθ' ἑκάστην, ὅλοι συντρέχοντες καὶ ἐργαζόμενοι, κατὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἑκαστος, ὑπὲρ τῶν κοινῶν. Οἰκονομικὸς τις ὁμῶς σύλλογος, γεωργικὴ τις ἑταιρία, καὶ ἂν ποτε ἐπρωτάνη, ἀπέτυχεν.

Ἐχομεν πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν χάρτην διωργανισμένα γεωργικὰ συμβούλια κατὰ νομούς, ὅπως ἔχομεν πρὸ αὐτῶν καὶ νομαρχικὰ συμβούλια διοικητικά, ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν, καὶ τὰ δὲ, ἔμειναν εἰς τὸν χάρτην, μηδέποτε λειτουργήσαντα. Ἦκουσα ἀξιολύτους ἀνδρας ὀδυνομένους διὰ τὴν τοιαύτην τῆς γεωργίας ἡμῶν κατάστασιν καὶ λέγοντας ὅτι, μετὰ τὸν αὐδιδίμον Κυβερνήτην, δὲν ἐγεννήθη, οὔτε ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι προστάτης τῆς γεωργίας. Ὁμολογῶ ἐν πλήρει γνώσει καὶ καθαρᾷ συνειδήσει, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές καθ' ὅλοκληρίαν. Ὑπάρχει, καὶ ἐν ὀπίῳ ἡμῶν ἵσταται, μέγας τῆς Ἑλληνικῆς γεωργίας προστάτης, ὁ Βασιλεὺς.

Ὅτε πρὸ τεσσάρων περίπου ἐτῶν ὑπεβλήθη τῇ Α. Μ. σχέδιον ὀργανισμοῦ ἑταιρίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γεωργίας, συνταγμένον περίπου καθ' οὗς ἡ Α. Μ. ὑπέδειξεν ὅρους, κρατούσα αὐτὸ εἰς χεῖρας εἶπε «δὲν μοῦ ἀρέσκει νὰ ἦμαι ἀπλὸς μόνον Πρόεδρος κατ' ὄνομα, θέλω καὶ νὰ λαμβάνω μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ συμβουλίου καὶ νὰ προεδρεύω αὐτοῦ καὶ τῶν «συνελεύσεων προσωπικῶς» ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἑταιρίαν, εἶμαι βέβαιος, θὰ δοθῇ εὐγενὴς ἐνασχόλησις καὶ φροντίς εἰς ἀνδρας ἀξιολύτους καὶ πατριώτας καλοὺς, καὶ θὰ προκύψῃ κατ' ὀλίγον ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς μεγίστης γεωργικῆς τάξεως τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν πτωχίαν καὶ τὴν ταπεινότητα.»

Ἰδοὺ λοιπὸν, πανέντιμος ὁμήγυρις, καταλληλοτάτη στιγμή καὶ εὐκαιρία, ἐν τῇ ἐθνικωτάτῃ ταύτῃ πανηγύρει, νὰ ἐγκαίνισθῃ ἡ κατὰ πρωτοβουλίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ὁριστικὴ σύστασις ἑταιρίας τῆς Ἑλληνικῆς γεωργίας, ἀνακηρυττομένου Προέδρου καὶ μεγάλου προστάτου αὐτῆς τοῦ Βασιλέως. Τίτλον τοιοῦτον ἔχει καὶ ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐν τῇ

κατὰ τὸ 1840 συστηθεῖσα ἐκεῖ καὶ ἀκμαζούσα δημοῖα Ἑταιρεία.

Τὴν πρώτην ἐγγραφὴν μελῶν μέχρι τῶν τριάκοντα δύναται νὰ ἀναλάβῃ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων· οὗτοι δὲ συνερχόμενοι, θέλουν καταρτίσει τὸ σχέδιον τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ φροντίσει διὰ τὰ περαιτέρω· σύστασις πρακτικῶν γεωργικῶν σχολῶν, σύστασις γεωργικῆς τραπεζῆς, βελτίωσις τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ προϊόντων ἡμῶν καὶ τῶν κτηνῶν, διευκόλυνσις τῆς συγκοινωνίας, ἔστωσαν ὁ σκοπὸς, αἱ θεμελιώδεις βάσεις καὶ αἱ κύριαι ἐργασίαι τῆς τοιαύτης ἑταιρείας, ἀνυπολόγιστα ὑποσχομένης εἰς τὸν τόπον καλὰ.

Ἐπὶ ταῖς ἀγαθαῖς ταύταις προσδοκίαις, ἐπὶ ταῖς πεποιθήσεσι μᾶλλον εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ σχετικὰ ἄλλα ἔργα ἡμῶν, προσέλωμεν ἤδη εἰς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκτεθημένων ἔργων τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας· προσέλωμεν.

Ζήτω ὁ Βασιλεὺς.

Ζήτω τὸ Ἔθνος.

Ἰμνητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ ἰδρυτὴς τῶν νέων Ὀλυμπίων καὶ ἀγωνοθέτης Εὐαγγέλης Ζάππας.

